

N A S C H R I F T.

De invoer van terra sigillata in Friesland.

Aan de mededeeling op blz. 112, dat tot dusverre geen enkele *versierde* scherf uit de provincie Friesland met zekerheid aan eene Zuid-Gallische fabriek kan worden toegeschreven, moet worden toegevoegd, dat het Friesch Museum thans wel een paar gladde scherven uit voormelde fabrieken bezit (nos. 43 en 44). Deze scherven zijn, hoe gering ook, als historische dokumenten niet zonder belang, omdat ze zeer nauwkeurig te dateeren zijn o. a. door aanverwante vondsten uit de eerste periode (39—51 n. C.) der zoo meesterlijk door Ritterling onderzochte en beschreven Romeinsche legerplaats te Hofheim in den Taunus. Bij de meest karakteristieke der hier bedoelde Zuid-Gallische scherven, afkomstig uit de Burmania-terp te Ferwerd en uit de Dekema-terp te Cornjum, kan men verder groepeeren het lampje uit Tolsum (n°. 2) en eenige bronzen mantelspelden, uit verschillende terpen, waarvan wij, afgezien van de reeds in mijn catalogus van het museum beschreven „Augenfibern”, hier speciaal vermelden een eenig exemplaar van een niet vroege aucissa-mantelspeld uit de terp Foswerd bij Ferwerd en een speld met scherp geknikten beugel (Hofheim typen V^a en I^a) uit de terp Fatum ten zuiden van Tzum. Deze geheele groep draagt het kenmerk van het midden der eerste eeuw n. C., den tijd waarin Domitius Corbulo (47 n. C.) de Friezen weer aan het Romeinsche gezag heeft onderworpen. Wij laten hier de nadere beschrijving der Zuid-Gallische scherven volgen:

- 43 Randscherf van een kommetje, navolging van de in den tijd van Augustus uit Italië geïmporteerde en te Haltern voorkomende soort, waarvan de terp te Bilgaard de hiervoren onder n°. 10 besproken en afgebeelde fragmenten opleverde. De kerfjes op den rand (Rädchenverzierung) ontbreken. In de eerste periode van Hofheim komen eenige verwante stukken van dit latere type nog juist voor (Nassauer Annalen